Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew "Lejn strateġija olistika dwar l-iżvilupp rurali/urban sostenibbli"

(opinjoni fuq inizjattiva proprja)

(2022/C 105/08)

Relatur: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Korelatur: **Piroska KÁLLAY**

Deċiżjoni tal-Assemblea Plenarja	25.3.2021
Bażi legali	Artikolu 32(2) tar-Regoli ta' Proċedura
	Opinjoni fuq inizjattiva proprja
Sezzjoni kompetenti	Sezzjoni għall-Agrikoltura, l-Iżvilupp Rurali u l-Ambjent
Adottata fis-sezzjoni	4.10.2021
Adottata fil-plenarja	21.10.2021
Sessjoni plenarja Nru	564
Riżultat tal-votazzjoni	
(favur/kontra/astensjonijiet)	220/0/1

1. **Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet**

1.1 Il-KESE huwa konvint li **l-futur tal-Ewropa** ser jiddependi minn kif nittrattaw iż-żoni rurali u li tinħtieġ aktar kooperazzjoni maż-żoni **urbani** biex jiġi żgurat li l-ebda żona jew ċittadin "ma jitħalla jibqa' lura" fit-tranżizzjoni ġusta għal Unjoni Ewropea newtrali għall-klima, sostenibbli u prospera. Dan ikun f'konformità mal-objettivi tal-Patt Ekoloġiku u Soċjali Ewropew, il-pakkett għall-irkupru tan-Next Generation EU, l-Aġenda Territorjali 2030 u s-17-il Għan ta' Żvilupp Sostenibbli (SDG).

1.2 Il-KESE jemmen li l-UE għandha **tnaqqas id-disparitajiet bejn ir-reġjuni** billi tippromovi politiki li jiżguraw tranżizzjoni ġusta u sostenibbli fl-oqsma kollha u li jiggarantixxu kwalità ta' ħajja tajba fiż-żoni rurali.

1.3 Minħabba l-isfidi tat-tibdil fil-klima u l-pandemija, il-KESE jenfasizza **l-ħtieġa urġenti** li tittieħed azzjoni issa u li tiġi implimentata **bidla fundamentali** biex jintwera l-valur miżjud tal-ħidma konġunta u jiġu promossi r-rispett u l-fehim reċiproċi, għall-benefiċċju taċ-ċittadini kollha.

1.4 Għalhekk, il-KESE jistieden lil dawk li jfasslu l-politika biex jiżviluppaw u jimplimentaw **strateġija komprensiva u olistika tal-UE** għal żvilupp rurali u urban bilanċjat, koeżiv, ekwu u sostenibbli billi jisfruttaw ir-rwol tal-komunitajiet lokali, jagħtu spinta lill-industriji tradizzjonali u joħolqu attivitajiet ekonomiċi ġodda u opportunitajiet ta' impjieg, filwaqt li jrawmu sinerġiji maż-żoni urbani.

1.5 Sabiex ikun hemm kundizzjonijiet ekwivalenti ta' kompetizzjoni bejn **il-komunitajiet rurali u l-ambjent urban**, il-KESE jagħmel ir-rakkomandazzjonijiet li ġejjin:

1. hemm bżonn li jiġu pprovduti biżżejjed riżorsi għall-politiki rurali, u li jiġu pprovduti b'infrastruttura tal-komunikazzjoni teknoloġika u tat-trasport (speċjalment it-trasport pubbliku, li huwa assolutament meħtieġ għall-ħajja ta' kuljum u l-impjiegi), kif ukoll b'sistemi effiċjenti u ta' kwalità ta' edukazzjoni u ta' prestazzjoni tas-servizzi tas-saħħa. Dawn għandhom ikunu allinjati bis-sħiħ mas-servizzi urbani rilevanti ("sistemi tas-saħħa ugwali");
2. il-provvista ta' impjiegi, taħriġ u akkomodazzjoni għandha tirrifletti u tisfrutta r-riżorsi naturali rurali filwaqt li toħloq opportunitajiet ta' negozju innovattivi;

3. il-parlamenti rurali u l-Iżvilupp Lokali Mmexxi mill-Komunità (CLLD), bħala mudelli ta' **demokrazija parteċipattiva**, għandhom jiġu appoġġjati minn dawk li jfasslu l-politika u għandhom jinvolvu liċ-ċittadini rurali kollha, inklużi l-imsieħba soċjali, in-nisa, l-anzjani, il-persuni b'diżabbiltà, il-minoranzi u speċjalment iż-żgħażagħ;

4. il-beni tal-wirt kulturali għandhom jiġu protetti u promossi ([1]).

1.6 Il-KESE jagħmel ir-rakkomandazzjonijiet li ġejjin **għall-iżvilupp rurali/urban**:

1. il-gvernijiet għandhom ikunu trasparenti u ġusti fl-għoti ta' servizzi liċ-ċittadini fl-oqsma kollha;

2. l-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, inklużi l-LEADER u l-gruppi ta' azzjoni lokali, għandhom jiżviluppaw **sħubijiet rurali u urbani lokali** biex joħolqu opportunitajiet ekonomiċi, soċjali u ambjentali u jrawmu fehim aħjar tal-interdipendenzi;

3. **il-mudell ta' governanza** tal-kunsilli għall-politika dwar l-ikel jista' jservi ta' ispirazzjoni għal kooperazzjoni effettiva bejn il-partijiet interessati kollha fil-livell lokali. Il-possibbiltajiet għat-telexogħol, il-ħtieġa għal akkomodazzjoni rurali u l-aċċess għall-użu tal-art ġew imfixkla minn impatti u sfidi ambjentali ġodda u mill-pandemija;

4. ta' min jilqa' t-tħeġġiġ u l-appoġġ tal-iskambju ta' prattiki tajbin u każijiet ta' riskju bejn ir-reġjuni;

5. l-aċċess għal edukazzjoni ta' kwalità għolja fiż-żoni rurali jista' jkun wieħed mill-fatturi li jikkontribwixxu għall-iżvilupp ekonomiku lokali u jista' jgħin lill-komunitajiet rurali jadattaw għal ambjent li qed jinbidel malajr.

1.7 B'mod partikolari, il-KESE jagħmel **ir-rakkomandazzjonijiet** li ġejjin **lill-Kummissjoni Ewropea u lill-gvernijiet nazzjonali u reġjonali:**

1. il-viżjoni fit-tul adottata reċentement mill-Kummissjoni għaż-żoni rurali ([2]) jeħtieġ li tiġi żviluppata aktar biex jiġi żgurat impenn rurali u urban għal approċċ ġust. Huwa importanti li jintwera l-valur miżjud ta' meta l-organizzazzjonijiet rurali u urbani jaħdmu flimkien, bħall-Inizjattiva mill-Għalqa sal-Platt u Patt Ekoloġiku soċjalment inklużiv;

2. il-Kummissjoni Ewropea għandha timpenja ruħha li toħloq **grupp ta' partijiet interessati rurali u urbani**, li jibni fuq l-Inizjattiva tal-Irħula Intelliġenti, biex jiġu żviluppati prattiki tajbin abbażi ta' mudelli ta' sħubija;

3. biex jiġi appoġġjat l-involviment, għandu jkun hemm investiment għal proġetti pilota lokali u **inċentivi/kundizzjonalitajiet u premji** pan-Ewropej għal eżempji progressivi li juru ftehimiet inklużivi.

1.8 Il-KESE huwa impenjat ukoll li jaħdem mal-Parlament Ewropew u mal-Kumitat tar-Reġjuni billi jikkummissjona riċerki, jikkonsulta mas-soċjetà ċivili organizzata u jippromovi Karta Ewropea **tad-drittijiet u r-responsabbiltajiet rurali u urbani.**

1.9 Il-KESE ser jinkorpora viżjoni olisitika fl-Opinjonijiet futuri tiegħu dwar il-politiki territorjali, urbani u rurali. Bħala eżempju, din l-Opinjoni ġiet diskussa f'diversi sezzjonijiet tal-KESE qabel ġiet adottata.

2. **Introduzzjoni**

2.1 B'segwitu għar-rakkomandazzjonijiet tal-Opinjoni tal-KESE dwar "Approċċ integrat għaż-żoni rurali tal-UE, b'enfasi speċjali fuq ir-reġjuni vulnerabbli", adottata f'Settembru 2020 ([3]), u tas-seduta organizzata fit-18 ta' Ġunju 2021 ([4]), il-KESE issa jrid jistabbilixxi strateġija tal-UE dwar l-iżvilupp rurali u urban sostenibbli, billi janalizza l-qafas ġenerali li jorbot il-politika rurali mal-politiki rilevanti l-oħra kollha, jidentifika l-isfidi u l-ostakli eżistenti, u jenfasizza r-rwol tas-soċjetà ċivili, in-negozji u l-komunitajiet lokali fl-iżvilupp ta' approċċi minn isfel għal fuq. Il-KESE ser jikkontribwixxi b'mod attiv biex jiżgura li din l-istrateġija titqies meta jitfasslu l-politiki tal-UE.

([1]) Opinjoni tal-KESE dwar Il-kontribut taż-żoni rurali tal-Ewropa għas-Sena tal-Wirt Kulturali 2018 sabiex jiġu żgurati s-sostenibbiltà u l-koeżjoni rurali/urbana (ĠU C 440, 6.12.2018, p. 22).

([2]) COM(2021) 345 final.

([3]) ĠU C 429, 11.12.2020, p. 60.

([4]) Towards a holistic strategy on sustainable and equitable rural and urban development [Lejn strateġija olistika dwar l-iżvilupp rurali u urban sostenibbli u ekwu], Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (mhux disponibbli bil-Malti).

2.2 Huwa essenzjali li tiġi ġestita **b' mod aktar effettiv id-diversità li teżisti fiż-żoni rurali abbażi tal-opportunitajiet disponibbli tagħhom.** Jeżistu żoni rurali li, minħabba l-prossimità tagħhom għaż-żoni urbani, jistgħu jibbenefikaw mill-"effett ta' agglomerazzjoni" permezz tal-interazzjoni rurali-urbana; mentri żoni oħrajn li huma aktar imbiegħda jiddependu ħafna aktar minn settur wieħed, sikwit dak tal-agrikoltura, il-forestrija, is-sajd jew il-minjieri, u l-interazzjoni tagħhom mal-bliet tkun ħafna inqas viżibbli.

2.3 Għalkemm iż-żoni rurali u urbani huma tipi differenti ta' żoni bil-karatteristiċi speċifiċi tagħhom stess u b'rati differenti ta' żvilupp, ir-realtà turi li huma **interkonnessi mill-qrib**. Dawn l-interdipendenzi huma fl-istess ħin dejjem aktar kumplessi u dinamiċi, u jinvolvu flussi strutturali u funzjonali ta' persuni u oġġetti kapitali, informazzjoni, teknoloġija, u stili ta' ħajja. Għalhekk huwa kruċjali li jinstab bilanċ bejn iż-żoni rurali u dawk urbani, żewġ tipi ta' żoni li jeħtieġu lil xulxin u li ma jistgħux jeżistu mingħajr xulxin.

2.4 L-ideal tal-istil ta' ħajja rurali bħala sitwazzjoni ta' **benesseri u kwalità tal-ħajja** għaċ-ċittadini għandu jkun objettiv li għandu jintlaħaq, anke f'żoni mbiegħda jew żvantaġġati. L-istrateġija għandha ssib il-formula biex jinstab il-bilanċ meħtieġ bejn dawn iż-żewġ aspetti u mod kif jiġu kkomplementati t-tnejn, sabiex tinkiseb is-sostenibbiltà fil-futur.

2.5 L-isfidi li jiffaċċjaw iż-żoni rurali (it-tibdil demografiku, id-depopolazzjoni, id-distakk diġitali, id-dħul baxx, l-aċċess limitat għal ċerti servizzi, il-ħtieġa għal prospetti aħjar ta' impjieg jew l-impatti speċifiċi tat-tibdil fil-klima) jistgħu jiġu indirizzati biss minn perspettiva bbażata fuq il-post, komprensiva u mġedda li tfittex li tistabbilixxi relazzjoni reċiproka ta' żvilupp.

2.6 Dan il-kuntest ġdid, li **jmur lil hinn mir-rabta tradizzjonali bejn iż-żoni rurali**, li huma ffukati fuq is-settur agrikolu u maqtugħa mill-ambjent urban, jeħtieġ li l-miżuri ta' żvilupp rurali jkunu bbażati fuq approċċ multisettorjali u integrat fir-reġjuni kollha, filwaqt li jiġu sfruttati s-sinerġiji u jiġu kkomplementati ż-żoni rurali, urbani u intermedji.

3. **Sfidi u proposti għal azzjoni**

3.1 Il-kunċett tradizzjonali, li jiddistingwi b'mod ċar bejn iż-żoni rurali u dawk urbani jeħtieġ **kunċetti ġodda, interpretazzjonijiet ġodda u approċċi ġodda,** u r-realtà lokali għandha titqies fid-definizzjoni tar-reġjun inkwistjoni.

3.2 L-iżvilupp futur tar-reġjuni Ewropej għandu jkun ibbażat fuq **il-komplementarjetà bejn iż-żoni rurali u urbani u fuq il-koordinazzjoni tal-politiki mmirati lejhom,** bl-għan aħħari li jinkisbu l-koeżjoni soċjali u ekonomika u s-sostenibbiltà ambjentali f'dawn iż-żoni.

3.3 Il-KESE jqis li hija meħtieġa aktar konsistenza fl-approċċi strateġiċi tal-iżvilupp rurali u urban sabiex jiġu evitati duplikazzjonijiet u diskrepanzi bejn l-istrateġiji (eż. l-istrateġija tal-gruppi ta' azzjoni lokali, l-istrateġija ta' investiment territorjali integrat, l-istrateġija tal-iżvilupp lokali, l-istrateġija tal-iżvilupp reġjonali) u biex tiġi ffaċilitata l-implimentazzjoni tagħhom mill-atturi lokali fil-proċessi tal-iżvilupp u l-investimenti.

3.4 L-iżvilupp rurali u urban għandu jiġi rregolat skont il-prinċipji stabbiliti fl-Aġenda Territorjali 2030 tal-UE, il-Karta ta' Leipzig, l-Aġenda Urbana tan-NU, l-Aġenda Urbana tal-UE, il-Patt ta' Amsterdam, id-Dikjarazzjoni Cork 2.0 dwar Ħajja Aħjar fiż-Żoni Rurali u l-Prinċipji tal-OECD dwar il-Politika Urbana u Rurali, li fihom jiġu kkunsidrati sħubijiet tematiċi u ġestjoni kondiviża bejn iż-żoni urbani u rurali.

3.5 **Il-bliet ta' daqs medju jaqdu rwol ewlieni fil-konnessjoni taż-żoni metropolitani urbani ma' dawk rurali** u għalhekk jistħoqqilhom attenzjoni speċjali kemm fl-ippjanar tal-użu tal-art kif ukoll fl-allokazzjoni tar-riżorsi u s-servizzi. Ħafna bliet Ewropej (inklużi Toulouse fi Franza, Manresa fi Spanja, Turin fl-Italja u Aalborg fid-Danimarka) diġà implimentaw approċċi ta' suċċess kbir. In-networks ta' bliet bħall-ICLEI ([5]), il-Eurotowns ([6]) u l-Eurocities ([7]) huma atturi ewlenin fl-iskambju tal-esperjenzi u fil-promozzjoni tal-aħjar prattiki.

([5]) https://www.iclei.org
([6]) https://www.eurotowns.org
([7]) https://eurocities.eu

3.6 L-interazzjoni bejn il-kampanja u l-belt trid tkun fuq l-**aġenda politika**, u jeħtieġ li nagħmluha eħfef għall-mexxejja politiċi u għal **dawk li jfasslu l-politika** biex jifhmu dan il-punt, kif ukoll li nippromovu forom ta' organizzazzjoni fil-livell lokali.

3.7 **Ir-riċerka** ffinanzjata mill-UE għandha wkoll tkompli tesplora modi kif tippromovi żvilupp rurali/urban ekwu u sostenibbli u tagħti ħajja ġdida lill-iżvilupp ekonomiku taż-żoni rurali. Proġetti bħal ROBUST [8], RUBIZMO [9] u LIVERUR [10] għandhom jiġu żviluppati aktar u jwasslu għal bidliet konkreti.

3.8 Il-kisba tas-sostenibbiltà (ekonomika, soċjali u ambjentali) f'dawn iż-żoni, kemm rurali kif ukoll urbani, teħtieġ **politika komprensiva**, marbuta mas-sitwazzjoni soċjoekonomika, kulturali u etnografika ta' kull żona, il-promozzjoni tal-kooperazzjoni bejn iż-żoni rurali u urbani u l-involviment tad-diversi atturi soċjali u ekonomiċi, kif ukoll mekkaniżmi ta' governanza adatti flimkien mal-awtoritajiet lokali.

3.9 **Iż-żoni rurali remoti** huma saħansitra aktar esposti għall-isfidi li jiffaċċjaw iż-żoni rurali u għalhekk jeħtieġu politiki u trattament speċifiċi. Minbarra li jiġu solvuti l-problemi li jikkonċernaw id-diffikultà tal-aċċess għas-servizzi pubbliċi, inklużi s-saħħa u l-edukazzjoni, il-KESE jipproponi l-ħolqien ta' programmi li jirriġeneraw l-ekosistema ekonomika lokali f'kooperazzjoni ma' insedjamenti ġirien.

3.10 Ħafna mill-isfidi li jiffaċċjaw iż-żoni rurali jmorru lil hinn mill-kamp ta' applikazzjoni u mill-fondi tal-Politika Agrikola Komuni (PAK), kif enfasizzat fir-rapport ta' informazzjoni reċenti tagħna dwar l-impatt tal-PAK fuq l-iżvilupp territorjali taż-żoni rurali [11], u għalhekk jeħtieġ li nimxu lejn approċċ integrat favur **azzjoni** u finanzjament fid-diversi politiki li għandhom impatt fuq iż-żoni rurali. Il-fondi mill-politiki nazzjonali għandhom jissupplimentaw il-fondi tal-PAK għall-iżvilupp rurali.

3.11 Il-politiki agrikoli, alimentari u rurali għandhom ikunu konformi mal-politiki dwar il-klima u l-bijodiversità, il-politiki mmirati lejn it-tnaqqis tal-faqar, il-politiki dwar l-infrastruttura u tat-trasport, il-politiki tal-edukazzjoni u t-taħriġ, dawk relatati mal-provvista ta' servizzi bażiċi ta' interess ġenerali (is-saħħa, l-akkomodazzjoni, eċċ.), dawk li jippromovu l-iżvilupp ta' attivitajiet ġodda bbażati fuq l-ekonomija ċirkolari u l-bijoekonomija, id-diġitalizzazzjoni jew il-politiki li għandhom l-għan li jiġġieldu kontra d-depopolazzjoni, fost l-oħrajn.

3.12 Dawn il-politiki għandhom ikunu koerenti u komplementari wkoll għall-istrateġiji Ewropej bħall-**Patt Ekoloġiku** [12]**, l-Istrateġija mill-Għalqa sal-Platt** [13], u b'mod partikolari mal-istrateġija industrijali ġdida mħabbra [14], li tiddefinixxi s-settur agroalimentari bħala wieħed mill-ekosistemi strateġiċi ewlenin tal-UE, kif ukoll mal-politiki li jiżguraw is-sigurtà alimentari. L-esperimentazzjoni b'forom ġodda ta' kooperazzjoni urbana-rurali fil-kuntest tal-Patt Ekoloġiku Ewropew mhijiex biss prekundizzjoni iżda wkoll opportunità għal tranżizzjoni ġusta u żvilupp sostenibbli bbilanċjat territorjalment.

3.13 Il-**governanza** u l-armonizzazzjoni tal-**fondi** Ewropej, nazzjonali u sottonazzjonali għandhom jittejbu biex jiġi indirizzat aħjar l-iżvilupp sostenibbli billi jiġu indirizzati aħjar il-kwistjonijiet trasversali u biex dejjem jiġu ssodisfati l-ħtiġijiet ta' kull territorju.

3.14 Il-KESE jiġbed l-attenzjoni għall-ħtieġa li jiġu żgurati l-aċċess għal finanzjament sostenibbli u l-iżvilupp ta' strumenti finanzjarji personalizzati għall-iżvilupp rurali u urban, filwaqt li jitqiesu l-istruttura tar-riskju u l-karatteristiċi tat-taħlita ekonomika. Barra minn hekk, it-tassonomija u l-approċċ fiskali għaż-żoni rurali għandhom iqisu l-ħtiġijiet ta' żvilupp u investiment.

3.15 Dan l-approċċ integrat jeħtieġ **koordinazzjoni bejn id-diversi amministrazzjonijiet** u korpi ta' ġestjoni, inklużi l-bosta Direttorati tal-Kummissjoni Ewropea li jittrattaw politiki trasversali. Din il-koordinazzjoni trasversali timplika approċċ li fih dawk li jfasslu l-politika **jintegraw il-kwistjonijiet rurali fil-politiki kollha** biex jiżguraw li l-ħtiġijiet rurali jiġu kkunsidrati.

---

(8) https://rural-urban.eu
(9) https://rubizmo.eu
(10) https://liverur.eu/
(11) https://www.eesc.europa.eu/mt/our-work/opinions-information-reports/information-reports/evaluation-caps-impact-territorial-development-rural-areas-information-report
(12) Paġna web dwar il-Patt Ekoloġiku Ewropew, Kummissjoni Ewropea.
(13) Farm to Fork Strategy [Strateġija mill-Għalqa sal-Platt] (mhux disponibbli bil-Malti).
(14) Komunikazzjoni, Aġġornament tal-Istrateġija Industrijali l-Ġdida tal-2020

3.16 **Koordinazzjoni b'suċċess bejn l-amministrazzjonijiet** għandha tqis l-aspetti li ġejjin:

i) l-identifikazzjoni tal-**iskala korretta ta' intervent**;

ii) l-istabbiliment ta' **rwol ta' tmexxija ċar fil-koordinazzjoni tal-politika**;

iii) it-tisħiħ tal-**ftehimiet ta' kooperazzjoni** bejn ir-reġjuni jew il-muniċipalitajiet;

iv) il-promozzjoni ta' **sħubijiet bejn iż-żoni rurali u dawk urbani** biex jiġu sfruttati r-rabtiet funzjonali;

v) it-titjib tal-**koordinazzjoni vertikali** bejn il-livelli ta' gvern.

3.17 Hemm bżonn li tinżamm rabta diretta mat-territorji rurali permezz tar-rwol attiv tar-reġjuni tal-UE, li għandhom rwol kruċjali fid-definizzjoni u l-implimentazzjoni tal-politiki tal-iżvilupp rurali fil-livell lokali. **L-involviment ta' diversi partijiet interessati** u **approċċ minn isfel għal fuq** huma elementi ewlenin biex jiġu żgurati s-sostenibbiltà u s-sjieda lokali tal-politiki rurali. Il-KESE jitlob li jiġi kkunsidrat ir-rwol li jistgħu jaqdu l-gruppi ta' azzjoni lokali u l-mudell ta' żvilupp lokali mmexxi mill-komunità.

3.18 Il-KESE jissuġġerixxi wkoll li l-**mudell ta' governanza** tal-kunsilli għall-politika dwar l-ikel jintuża bħala ispirazzjoni għal kooperazzjoni effettiva bejn il-partijiet interessati kollha fil-livell lokali.

3.19 Għandu jsir progress fir-rigward ta' **kuntratti territorjali** appoġġjati minn politiki ta' impenn, li jfisser li għandhom jiġu definiti objettivi, jingħaqdu l-isforzi, jiġu inċentivati impenji pubbliċi u privati b'fokus territorjali, jiġu żviluppati mekkaniżmi għall-kooperazzjoni interistituzzjonali u transsettorjali, tinħoloq struttura istituzzjonali ġdida li tippromovi l-iżvilupp sostenibbli, tiġi rikonoxxuta d-diversità taż-żoni rurali u jiġu promossi rabtiet urbani-rurali. F'dan ir-rigward, il-kumpaniji u l-organizzazzjonijiet fis-settur agroalimentari issa għandhom l-opportunità li jiffirmaw il-kodiċi ta' kondotta dwar prattiki kummerċjali u ta' kummerċjalizzazzjoni responsabbli ([15]) mnedija mill-Kummissjoni bħala parti mill-Istrateġija mill-Għalqa sal-Platt.

3.20 Il-kuntratti territorjali għandhom ikunu bbażati fuq l-ekwità u r-rispett. Fl-Ingilterra, Wales u l-Iskozja jeżistu **kodiċijiet ta' kondotta rurali** biex jgħinu lin-nies jifhmu kif għandhom jirrispettaw iż-żoni rurali. Dawn jistgħu jiġu tradotti f'**Karta Ewropea dwar id-Drittijiet** ([16]) **u r-Responsabbiltajiet għal relazzjonijiet rurali u urbani ġusti u sostenibbli**. Din il-Karta għandha tiġi inkorporata fl-edukazzjoni ċivika għal kulħadd.

3.21 Il-KESE jirrikonoxxi li m'hemmx formoli uniformi applikabbli għal reġjuni differenti u li kull **unità sottonazzjonali** għandha tiffoka u tispeċjalizza, filwaqt li tirrispetta l-uniċità, id-diversità u l-multifunzjonalità tal-użi, issib soluzzjonijiet ibbażati fuq il-potenzjal, il-ħtiġijiet, il-kapaċitajiet u l-aspirazzjonijiet tagħha stess. L-użu tal-infrastruttura eżistenti u r-riflessjoni dwar l-iżvilupp ta' infrastrutturi ġodda għandhom jitqiesu globalment, filwaqt li wieħed iħares lejn ix-xejriet ta' investiment fil-postijiet it-tajba.

3.22 Il-ħtieġa li **jittejbu l-opportunitajiet ta' impjieg**:

i) il-pandemija tal-COVID-19 aċċellerat il-proċessi tad-diġitalizzazzjoni u l-ekoloġizzazzjoni li jeħtieġu sforzi biex jiġu sostnuti matul iż-żmien;

ii) jeħtieġ li jinħolqu u jinżammu opportunitajiet ġodda ta' impjieg fiż-żoni rurali, inklużi dawk relatati mal-forniment ta' servizzi rurali, it-telexogħol, it-teknoloġiji ġodda jew l-enerġiji rinnovabbli;

iii) it-tisħiħ tal-aspetti multifunzjonali tal-agrikoltura, il-promozzjoni ta' attivitajiet mhux agrikoli, il-ħolqien ta' negozji fis-settur tas-servizzi u l-industriji tal-enerġija nadifa fiż-żoni rurali jistgħu joħolqu ħafna opportunitajiet ta' xogħol;

iv) il-promozzjoni tal-intraprenditorija, l-iżgurar ta' regoli ta' kompetizzjoni ġusti għall-**SMEs** u l-għoti ta' attenzjoni għall-ħtiġijiet ta' ġenerazzjonijiet iżgħar (eż. xogħol mill-bogħod);

([15]) Code of Conduct (europa.eu) [Kodiċi ta' kondotta] (mhux disponibbli bil-Malti).
([16]) The Countryside Code: advice for countryside visitors – GOV.UK. [Il-kodiċi ta' kondotta rurali: parir għal dawk li jżuru l-kampanja], (mhux disponibbli bil-Malti).

v) iż-żamma tal-impjiegi u l-ħwienet qrib in-nies. Il-viżjoni rurali-urbana toffri opportunitajiet għall-iżvilupp ta' ekonomija ċirkolari;

vi) il-promozzjoni ta' xogħol deċenti u t-titjib tal-kundizzjonijiet tax-xogħol fiż-żoni rurali, filwaqt li jiġi żgurat li kulħadd ikollu leħen f'dan il-proċess ta' titjib;

vii) ir-rabta bejn id-domanda tal-konsumatur mas-swieq reġjonali u rurali permezz tal-kummerċjalizzazzjoni ta' prodotti lokali u tikketti ta' kwalità;

viii) il-ħolqien ta' opportunitajiet kulturali fiż-żoni rurali għandu jiġi promoss b'mod wiesa', inklużi l-promozzjoni ta' avvenimenti kulturali u l-protezzjoni ta' bini storiku u reliġjuż rurali (knejjes, kastelli, eċċ.);

ix) il-proċessi ta' diġitalizzazzjoni jwittu t-triq għal opportunitajiet ġodda li jistgħu joħolqu aspettattivi u jappellaw għaċ-ċittadini – speċjalment iż-żgħażagħ – u jwasslu għal bidla fix-xejriet tad-depopolazzjoni u fil-kwalità tal-ħajja fiż-żoni rurali. Għal dan il-għan, iż-żoni rurali jeħtieġu infrastruttura adegwata biex tiġi żgurata l-konnettività. L-istrateġiji ta' konnettività u l-**pjattaformi diġitali** joffru soluzzjonijiet hawnhekk filwaqt li **att diġitali rurali** jiffaċilita l-iżvilupp ta' teknoloġiji diġitali fl-agrikoltura u fiż-żoni rurali;

x) l-agrikoltura u l-akkwakultura sostenibbli ([17]) fiż-żoni rurali u periurbani għandhom jiġu appoġġjati, flimkien mal-ekoturiżmu, l-attivitajiet ta' divertiment u edukattivi dwar is-sostenibbiltà, u dawn l-attivitajiet għandhom ikunu kompatibbli mal-protezzjoni tal-bijodiversità sabiex tiġi żgurata l-kwalità tal-ħajja tan-nies;

xi) Edukazzjoni rurali ta' kwalità u aċċessibbli, li tibda mis-snin bikrija tat-tfal, tista' tgħin biex jittejbu r-riżultati fl-edukazzjoni, filwaqt li l-aċċess għas-servizzi pubbliċi, bħall-indukrar tat-tfal u l-iskejjel, huwa fattur ibbażat fuq il-post li jiġbed lin-nies lejn iż-żoni rurali, inkluż anke għall-ħaddiema b'livell għoli ta' ħiliet.

3.23 It-tkabbir ekonomiku u l-ħolqien tal-impjiegi huma importanti, iżda jridu jiġu kkomplementati minn provvista suffiċjenti ta' **servizzi** ta' kwalità tajba fil-qasam tal-akkomodazzjoni, l-enerġija, id-divertiment, l-edukazzjoni u t-taħriġ, it-tagħlim tul il-ħajja u s-sistemi tas-saħħa li jiżguraw li ż-żoni rurali mhumiex biss sostenibbli iżda wkoll postijiet attraenti fejn wieħed jista' jgħix. L-UE teħtieġ b'mod urġenti li tiżviluppa l-pedamenti għal **ekonomija tal-benesseri** sostenibbli u inkluživa li tiffunzjona għal kulħadd ([18]).

3.24 B'mod partikolari, l-iżvilupp kontinwu ta' trasport pubbliku affordabbli għandu jkun prijorità għall-iżvilupp ta' żoni rurali u b'hekk għall-konnettività ma' żoni urbani. Il-forniment ta' trasport pubbliku bi prezz raġonevoli huwa assolutament meħtieġ għall-ħajja ta' kuljum u l-impjiegi, b'rabta mal-aċċessibbiltà ta' servizzi pubbliċi essenzjali bħall-iskejjel, il-faċilitajiet għall-indukrar tat-tfal, it-tobba jew l-ispiżeriji u l-ivvjaġġar lejn u mill-post tax-xogħol.

3.25 Dan jeħtieġ **forom ġodda ta' prestazzjoni ta' servizzi rurali**:

i) il-prestazzjoni ta' servizzi integrati (koħidma minn diversi servizzi fi spazju wieħed; kollaborazzjoni bejn il-provvedituri ta' servizzi; kooperazzjoni bejn timijiet ta' professjonisti; koproduzzjoni bejn organizzazzjonijiet pubbliċi, privati u komunitarji);

ii) approċċ ibbażat fuq il-prestazzjoni ta' servizzi alternattivi u aktar flessibbli (servizzi mobbli li jwasslu s-servizzi liċ-ċittadini; mudelli ta' sistemi radjali, fejn is-servizzi jiġu pprovduti regolarment minn post ċentrali; servizzi adatti aħjar għall-ħtiġijiet lokali);

iii) soluzzjonijiet teknoloġiċi u diġitali, inkluż fis-setturi tal-edukazzjoni u tas-saħħa.

3.26 Strateġija olistika biex jintlaħqu **l-limiti ta' servizz** f'territorji differenti u l-iskambju ta' servizzi bejn postijiet differenti huma elementi ewlenin għat-tfassil ta' żoni urbani u rurali sostenibbli.

([17]) Ara l-Opinjoni dwar *"Linji gwida strateġiċi għall-iżvilupp sostenibbli tal-akkwakultura fl-UE"* — NAT/816 (ĠU C 517, 22.12.2021, p. 103) u dwar *"Approċċ ġdid għal ekonomija blu sostenibbli fl-UE"* – NAT/817 (ĠU C 517, 22.12.2021, p. 108).

([18]) Opinjoni tal-KESE dwar *L-ekonomija sostenibbli li neħtieġu* (ĠU C 106, 31.3.2020, p. 1).

3.27 Jeħtieġ li titfassal strateġija li, billi ttejjeb is-servizzi rurali u l-opportunitajiet ġodda ta' impjieg, tgħin biex tiżgura li l-popolazzjoni tistabbilixxi ruħha fil-post u, fuq kollox, **tiżgura t-tiġdid ġenerazzjonali** meħtieġ.

Brussell, il-21 ta' Ottubru 2021.

Christa SCHWENG
Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew